

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.04.2001, sp. zn. 20 Cdo 737/2000, ECLI:CZ:NS:2001:20.CDO.737.2000.1

Číslo: 3/2002

Právní věta:

V řízení o návrhu na zrušení rozsudku pro zmeškání (§ 153b odst. 4 o.s.ř.) soud není oprávněn zkoumat správnost závěru soudu prvního stupně o tom, že byly splněny předpoklady pro vydání rozsudku pro zmeškání (§ 153b odst. 1 o.s.ř.).

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 30.04.2001

Spisová značka: 20 Cdo 737/2000

Číslo rozhodnutí: 3

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Řízení před soudem

Předpisy:

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

O b v o d n í s o u d p r o P r a h u 10 rozsudkem pro zmeškání ze dne 13. 10. 1998 – uzavíraje, že byly splněny předpoklady pro jeho vydání – uložil žalovanému zaplatit žalobci částku 1 261 294 Kč.

K odvolání žalovaného M ě s t s k ý s o u d v P r a z e usnesením ze dne 23. 7. 1999 rozsudek soudu prvního stupně zrušil a věc tomuto soudu vrátil k dalšímu řízení, když měl za to, že nebyly splněny předpoklady pro vydání rozsudku pro zmeškání. Konkrétně poukázal na to, že žalovaný svou neúčast u jednání včas omluvil, přičemž důvod omluvy (nemoc) byl akceptovatelný.

Proti usnesení odvolacího soudu podal žalobce (posléze zastoupený advokátem) včasné dovolání, namítaje, že odvolací soud nezjistil skutečný stav věci a nezabýval se námitkami žalobce, když zejména blíže nezkoumal důvodnost omluvy žalovaného. Dovatel především odkazuje na důvody pravomocného usnesení odvolacího soudu ze dne 29. 1. 1999. Tímto usnesením odvolací soud změnil usnesení ze dne 11. 12. 1998, kterým soud prvního stupně rozsudek pro zmeškání zrušil dle § 153b odst. 4 o. s. ř., tak, že návrh na zrušení tohoto rozsudku zamítl. Dovatel zdůrazňuje, že odvolací soud v onom usnesení vyložil pojem “zmeškání” tak, že kromě objektivně zjiitelné skutečnosti neúčasti u jednání je třeba jím rozumět i takový subjektivní vztah žalovaného k nařizované jednání, kdy žalovaný má v úmyslu se jednání zúčastnit, avšak vyskytnou se okolnosti, jež mu v účasti u

jednání zabrání. O "zmeškání" nemůže jít, jestliže žalovaný – lhotejno z jakých důvodů – neměl v úmyslu se jednání zúčastnit. Takový výklad pojmu "zmeškání" by dle dovolatele fakticky vetoval institut rozsudku pro zmeškání, neboť by stačilo prohlásit, že žalovaný ani neměl v úmyslu se k jednání dostavit. V této souvislosti dovolatel zpochybňuje závěr o tom, že se žalovaný před jednáním omluvil, tvrzením, že předložená kopie potvrzení o pracovní neschopnosti žalovaného není ani řádně vyplněna a že tato skutečnost měla být soudem podrobněji prošetřena. Dále dovolatel soudu vytýká, že neobjasnil, kde se zdržela omluva žalovaného, a neurčil tak odpovědnost konkrétního pracovníka soudu, a klade otázku, zda takové pochybení má jít k jeho tíži. Při prošetření, zda omluva byla doručena soudu před jednáním ve věci, je pak podle dovolatele nutné zabývat se i důvodností omluvy.

Jako "důvod dovolání" dovolatel (ve vazbě na rozhodnutí o zamítnutí návrhu na zrušení rozsudku pro zmeškání) též uvádí, že v téže věci bylo již dříve pravomocně rozhodnuto. Dovolatel rovněž žádá, "aby bylo prošetřeno, zda žalovaný měl procesní způsobilost", neboť odvolání proti rozsudku pro zmeškání je možné z důvodů uvedených v § 202 o. s. ř. a přípustnost odvolání není spojena s pouhým tvrzením odvolatele, že nebyly splněny předpoklady pro vydání rozsudku pro zmeškání. Konečně dovolatel namítá, že žalovaný podal odvolání opožděně (že rozsudek převzal 24. 11. 1998, avšak odvolání podal až 10. 12. 1998).

Proto dovolatel požaduje, aby napadené usnesení bylo zrušeno a věc vrácena odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Dovolání je přípustné, jelikož napadené usnesení je po obsahové stránce měnícím rozhodnutím odvolacího soudu (shodně srov. rozsudek Nejvyššího soudu uveřejněný pod číslem 38/1998 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek – dále též jen "R 38/1998"), avšak není důvodné.

N e j v y š š í s o u d proto dovolání zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Podle části dvanácté, hlavy první, bodu 17. zákona č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vydaným přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona nebo vydaným po řízení provedeném podle dosavadních právních předpisů se projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů (to jest podle občanského soudního řádu, ve znění účinném před 1. lednem 2001).

Dovolací soud přihlíží z úřední povinnosti k vadám vyjmenovaným v § 237 odst. 1 o. s. ř. (tzv. "zmatečností"), a (je-li dovolání přípustné) k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci; jinak je vázán uplatněným dovolacím důvodem, včetně toho, jak jej dovolatel obsahově vymezil (§ 242 odst. 1 a 3 o. s. ř.).

Dovolatel, ač zastoupen advokátem, nepřiradil svá tvrzení výslovně žádnému z dovolacích důvodů taxativně vypočtených v § 241 odst. 3 o. s. ř., po obsahové stránce jimi však vystihuje především dovolací důvod dle § 241 odst. 3 písm. a) o. s. ř., jehož prostřednictvím lze namítat, že v řízení došlo k vadám uvedeným v § 237, konkrétně (ve spojení s argumentem, že v téže věci bylo již dříve pravomocně rozhodnuto) k vadě dle § 237 odst. 1 písm. d) o. s. ř.

Ustanovení § 237 odst. 1 písm. d) o. s. ř. spojuje zmatečnost řízení se skutečností, že v téže věci bylo již dříve pravomocně rozhodnuto nebo v téže věci bylo již dříve zahájeno řízení.

Podle ustanovení § 153b o. s. ř., zmešká-li žalovaný, kterému bylo řádně doručeno předvolání nejméně pět dnů přede dnem, kdy se jednání má konat (§ 47), a který byl o následcích nedostavení

se poučen, bez důvodné a včasné omluvy první jednání, které bylo ve věci nařízeno, a navrhně-li to žalobce, který se dostavil k jednání, pokládají se tvrzení žalobce obsažená v žalobě o skutkových okolnostech, týkajících se sporu, za nesporná a na tomto základě může soud rozhodnout o žalobě rozsudkem pro zmeškání (odstavec 1). Zmešká-li žalovaný z omluvitelných důvodů první jednání ve věci, při němž byl vynesena rozsudek pro zmeškání, soud na návrh žalovaného tento rozsudek zruší a nařídí jednání. Takový návrh může účastník podat nejpozději do dne právní moci rozsudku pro zmeškání (odstavec 4). Pokud žalovaný kromě návrhu na zrušení rozsudku soudu prvního stupně z důvodů podle odstavce 4 podal proti rozsudku i odvolání a soud prvního stupně návrhu na zrušení svého rozsudku vyhověl, platí, že odvolání bylo vzato zpět (odstavec 5).

Z citovaného ustanovení je zjevné, že řízení označenou zmatečnostní vadou postiženo není, jelikož pravomocné usnesení o zamítnutí návrhu na zrušení rozsudku pro zmeškání v žádném směru nevytváří překážku věci zahájené (§ 83 o. s. ř.) nebo dokonce překážku věci rozsouzené (§ 159 odst. 3 o. s. ř.) ohledně možnosti odvolacího soudu k současně podanému odvolání (srov. § 153b odst. 5 o. s. ř.) zrušit vydaný rozsudek pro zmeškání.

Argumentem, zpochybňujícím procesní způsobilost žalovaného, jakož i tvrzením, že odvolací soud projednal odvolání podané opožděně, dovolatel z obsahového hlediska uplatňuje dovolací důvod dle § 241 odst. 3 písm. b) o. s. ř., jímž lze namítat, že řízení je postiženo jinou vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (srov. opět i R 38/1998). Ani potud ovšem dovolání opodstatněné není. Z obsahu spisu je patrné, že rozsudek pro zmeškání byl doručen žalovanému dne 26. 11. 1998 (srov. originál doručky u č.l. 39) a nikoli 24. 11. 1998, jak tvrdí dovolatel, takže odvolání podané u soudu prvního stupně 10. 12. 1998 je z hlediska běhu zákonné patnáctidenní lhůty (§ 204 odst. 1 o. s. ř.) včasné.

Podle ustanovení § 20 o. s. ř. každý může před soudem jako účastník samostatně jednat (procesní způsobilost) v tom rozsahu, v jakém má způsobilost vlastními úkony nabývat práv a brát na sebe povinnosti.

Dle ustanovení § 202 odst. 1 o. s. ř. odvolání není přípustné proti rozsudku pro uznání nebo proti rozsudku pro zmeškání, ledaže je podáno proto, že nebyly splněny předpoklady pro jejich vydání (§ 153a, § 153b) nebo že rozsudek spočívá v nesprávném právním posouzení věci.

Povaha rozsudků pro uznání a rozsudků pro zmeškání podle úpravy účinné před 1. lednem 2001 vylučuje obecnou přípustnost odvolání. Poněkud zvláštní úprava přípustnosti odvolání proti těmto rozsudkům stojí na zásadě, že odvolání je přípustné tam, kde je důvodné. Odvolacím důvodem je okolnost, že – v intencích § 153a a § 153b o. s. ř. – nebyly splněny formální předpoklady pro vydání těchto rozsudků (srov. též rozhodnutí uveřejněné pod číslem 45/1996 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 9. 1999, sp. zn. 20 Cdo 330/98, uveřejněné v časopise Soudní judikatura č. 4, ročník 2000, pod číslem 44). Posouzení otázky, zda odvolání žalovaného je důvodné a tedy i přípustné, ovšem nemá nic společného s jeho způsobilostí samostatně před soudem jednat (procesní způsobilostí), vymezenou v citovaném § 20 o. s. ř., a dovolatel jiné tvrzení na podporu závěru o nedostatku procesní způsobilosti žalovaného soudu nenabízel.

Ve zbývajícím rozsahu lze dovolací tvrzení po obsahové stránce přiřadit dovolacímu důvodu dle § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř., kterým lze odvolacímu soudu vytýkat, že jeho rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Úvahy dovolatele ohledně výkladu pojmu “zmeškání”, opírající se o výsledky řízení o návrhu žalovaného na zrušení rozsudku pro zmeškání dle § 153b odst. 4 o. s. ř., jsou založeny na chybné interpretaci procesních institutů, jejichž prostřednictvím může žalovaný prosadit odklizení rozsudku pro zmeškání.

Úprava návrhu na zrušení rozsudku pro zmeškání z omluvitelných důvodů vychází z presumpce správnosti rozsudku. Předpokládá se tu, že byly splněny všechny podmínky pro vydání rozsudku spočívajícího na správném právním posouzení věci, že však na straně účastníka nastaly okolnosti, jež soudu v době vydání rozsudku objektivně nemohly být známy a které účastníku zabránily se k jednání dostavit, případně svou neúčast předem řádně omluvit (srov. též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 8. 1996, sp. zn. 2 Cdon 637/96, uveřejněné v časopise Soudní judikatura č. 1, ročník 1997, pod číslem 2). Jinak řečeno, omluvitelným důvodem ve smyslu § 153b odst. 4 o. s. ř. není okolnost, která žalovanému byla známa předem – třebaže mu objektivně zabraňovala v účasti na jednání – jestliže žádné objektivní okolnosti nebránily tomu, aby včas omluvil svou neúčast na jednání.

V řízení o návrhu na zrušení rozsudku pro zmeškání již soud není oprávněn zkoumat správnost závěru soudu prvního stupně o tom, že byly splněny předpoklady pro vydání rozsudku pro zmeškání (k tomu slouží odvolání proti rozsudku pro zmeškání). Proto je také nesprávné zaměňovat (jak to činí dovolatel) omluvitelný důvod zmeškání dle § 153b odst. 4 o. s. ř. na straně jedné s posouzením toho předpokladu pro vydání rozsudku pro zmeškání, který v době, kdy soud prvního stupně vyhlašuje rozsudek pro zmeškání, spočívá v absenci důvodné a včasné omluvy žalovaného, který se neodstavil k prvnímu nařízenému jednání (srov. § 153b odst. 1, § 202 odst. 1 o. s. ř.). Jinak řečeno, jedna a táž skutečnost nemůže současně založit závěr o existenci důvodné a včasné omluvy žalovaného ve smyslu § 153b odst. 1 o. s. ř., i závěr o tom, že u žalovaného je dán omluvitelný důvod zmeškání dle § 153b odst. 4 o. s. ř.

Bezcennou se jeví také námitka, že soud měl zjišťovat, kde se zdržela omluva žalovaného, a neurčil tak odpovědnost konkrétního pracovníka soudu za to, že omluva nebyla k dispozici v době, kdy soud prvního stupně posuzoval předpoklady pro vydání rozsudku pro zmeškání. K závěru o tom, že předpoklady pro vydání rozsudku pro zmeškání splněny nebyly, totiž vede již zjištění, že žalovaný předtím včas a důvodně svou neúčast u jednání omluvil; způsob, jakým soud prvního stupně s důvodnou a včasnou omluvou žalovaného naložil po administrativní stránce, není při zkoumání předpokladů dle § 153b odst. 1 o. s. ř. v odvolacím řízení rozhodný.

Zbývá zhodnotit opodstatněnost námitky, že tvrzený důvod omluvy (nemoc žalovaného) nebyl řádně doložen (co do věrohodnosti údajů obsažených v žalovaným předložené kopii potvrzení o pracovní neschopnosti) a odvolací soud pochybil, jestliže jej dále neproověřil (nezkoumal-li důvodnost omluvy).

Ustanovení § 153b odst. 1 o. s. ř. (shodně s ustanovením § 101 odst. 2, větou druhou, o. s. ř.) nepožaduje, aby ten, kdo se k nařízenému jednání soudu omlouvá (a popřípadě též žádá o odročení jednání), svůj důvod neúčasti u jednání soudu také prokázal. K tomu, aby jeho omluva byla důvodná, postačuje, aby tvrdil takové skutečnosti, které jsou vzhledem ke své povaze způsobilé jeho neúčast u jednání soudu omluvit, to jest takové skutečnosti, které účastníku (jeho zmocněnci) znemožňují zúčastnit se jednání a které současně jsou omluvitelné; přitom je třeba pečlivě hodnotit zejména subjektivní stránku, zda totiž účastník (jeho zmocněnec) mohl překážku bránící mu zúčastnit se jednání předvídat, popřípadě ji odvrátit. Protože soud posuzuje předpoklady pro vydání rozsudku pro zmeškání při prvním jednání, které bylo ve věci nařízeno, je pro závěr, zda bylo možné o žalobě rozhodnout rozsudkem pro zmeškání, rozhodující stav, jaký tu byl v době, kdy byl rozsudek pro zmeškání vydán (srov. důvody usnesení Nejvyššího soudu, uveřejněných pod čísly 38/2000 a 10/2001 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek /dále též jen “R 38/2000” a “R 10/2001”/, jakož i usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 1997, sp. zn. 2 Cdon 1027/96, uveřejněné v časopise Soudní judikatura č. 12, ročník 1997 pod číslem 92).

Omluva žalovaného ze dne 8. 10. 1998, došla soudu prvního stupně 9. 10. 1998 (č. l. 40), tedy včas, obsahovala tvrzení, že žalovaný žádá o odročení jednání nařízeného na den 13. 10. 1998 z důvodu nemoci. Bez zřetele k tomu, zda současně předložená fotokopie potvrzení o pracovní neschopnosti žalovaného (č. l. 41) tvrzený důvod omluvy beze zbytku osvědčovala, je již tvrzení o nemoci žalovaného způsobilé omluvit jeho neúčast u nařízeného jednání a podmínky pro vydání rozsudku pro zmeškání proto splněny nebyly (shodně srov. opět R 10/2001). Na tomto závěru nemůže ničeho změnit ani to, že žalovaný v odvolacím řízení tvrzený důvod omluvy neprokáže, jelikož z hlediska posuzování předpokladů, za nichž ve věci rozhodl rozsudkem pro zmeškání soud prvního stupně, odvolací soud k těmto následným zjištěním přihlížet nemůže; to, že účastník řízení neinformoval soud v omluvě pravdivě o důvodech, pro které se – ač řádně a včas obeslán – nedostavil k nařízenému jednání, však je důvodem k použití pořádkového opatření ve smyslu § 53 o. s. ř. (shodně srov. opět R 38/2000 a R 10/2001).

Prostřednictvím uplatněných dovolacích důvodů se tudíž dovolateli správnost napadeného usnesení zpochybnit nepodařilo (nad rámec vad, jejichž existenci zkoumal Nejvyšší soud k námitce dovolatele, se ze spisu nepodávají ani jiné vady řízení, k nimž by bylo nutno přihlídnout). Tento závěr s sebou nese konečné posouzení dovolání jako nedůvodného. Nejvyšší soud je proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), usnesením zamítl (§ 243b odst. 1 a 5 o. s. ř.).